

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, професора
Гаран Ольги Володимирівни на дисертацію
Гарата Михайла Романовича за темою: «Відповідальність за
адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 – Право

Актуальність теми дослідження. Містобудування є одним з найважливіших секторів матеріального виробництва, який забезпечує стале зростання економіки, слугує основою і стимулом розвитку низки суміжних галузей. Містобудівна діяльність забезпечує формування матеріальної бази для модернізації та перебудови економіки, детермінуючи соціально-економічний розвиток як усієї країни, так і її окремих регіонів та має екзистенційне значення. Містобудівна сфера – вагомий чинник впливу на зайнятість населення: за даними статистики, створення одного робочого місця в цій сфері обумовлює появу щонайменше п'яти вакансій в інших галузях виробництва.

Важлива роль містобудування в забезпеченні суспільно-економічного розвитку актуалізує питання його безпеки. Як свідчить практика, містобудівна діяльність пов'язана з багатьма ризиками соціального, економічного та іншого характеру. Основним джерелом таких ризиків є неналежне виконання та порушення будівельних правил, норм і стандартів, які нерідко призводять до пошкодження або втрати пам'яток культурної спадщини, негативно впливають на довкілля, провокують соціальні хвилювання, а в окремих випадках – створюють реальну загрозу для життя і здоров'я громадян.

При цьому, наявні засоби протидії деліктності в сфері містобудування неможливо визнати ефективними. Правопорушення в цій сфері характеризуються висхідною динамікою, високою латентністю та значним поширенням. В юрисдикційній практиці наявне широке коло проблем, пов'язаних з виявленням, припиненням і кваліфікацією правопорушень,

розглядом відповідних справ, накладенням та виконанням адміністративних стягнень.

Цілком очевидно, що успішне вирішення цих проблем можливе тільки на основі комплексного підходу, заснованого на міцному науковому фундаменті.

Вагомим внеском у розбудову такого фундаменту є дисертація Гарата Михайла Романовича. Спираючись на здобутки вітчизняної правової науки, кращий зарубіжний досвід, ґрунтовний аналіз чинного законодавства та правозастосовної практики, автор вибудовує цілісну концепцію розвитку правових засад відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудування. В його дисертації чітко окреслені перспективні напрями розбудови вітчизняного адміністративно-деліктного права, шляхи підвищення ефективності адміністративно-правової охорони містобудівних відносин, перспективи імплементації кращого зарубіжного досвіду.

Аналіз дисертації М.Р. Гарата дозволяє зробити висновок про **обґрунтованість її основних положень, висновків і рекомендацій**. Наочне свідчення тому – значний обсяг використаних джерел, серед яких: законопроекти та акти чинного законодавства, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених, аналітичні матеріали, дані статистики.

Приємно вимітити той факт, що значна частина використаних джерел датуються останніми роками. Це свідчить як про нагальність розглянутих в роботі питань, так і про старання автора бути в руслі сучасних наукових тенденцій.

З іншого боку, велика увага в роботі приділяється генезису науково-правових досліджень з питань відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері містобудування. Безумовно, такий підхід вартий схвалення і всебічної підтримки.

Методологічну основу дисертації становить раціональна сукупність методів наукового пізнання, добрана дисертантом з урахуванням специфіки поставленої мети, об'єкта та предмета дослідження. Для досягнення

визначеної мети та розв'язання поставлених завдань М.Р. Гарат використав комплекс загальних і спеціальних методів дослідження, зокрема, методи абстрагування, дедукції, індукції, аналізу, синтезу, а також формально-логічний, логіко-семантичний, логіко-юридичний, порівняльно-правовий, соціологічний, статистичний та інші. Зазначені методи використані в органічному поєднанні та взаємозв'язку, що дало змогу всебічно розкрити предмет дослідження, висвітлити проблеми відповідальності за адміністративні правопорушення в сфері містобудування, виробити комплексний підхід до їхнього вирішення.

На особливу увагу заслуговує **наукова новизна** одержаних результатів. Вважаю, що дисертація Михайла Романовича стане помітним внеском у розвиток доктринального уявлення про адміністративно-відповідальність як основний засіб правової охорони суспільних відносин у сфері містобудівної діяльності.

З позитивного боку варто відмітити авторську дефініцію поняття адміністративно-правової охорони, як: особливого напрямку діяльності публічної адміністрації, який реалізується засобами переконання та примусу і має на меті забезпечення верховенства права, законності, правопорядку, а також стабільності, цілісності і безпеки правовідносин. Науковою новизною характеризуються міркування автора про місце адміністративної відповідальності у системі засобів адміністративно-правової охорони містобудівних відносин, а також про напрями реалізації її охоронних функцій.

Безумовним внеском у розвиток теорії адміністративно-деліктного права є побудова авторського концепту вини юридичних осіб. Варто зазначити, що, попри широку підтримку запровадження адміністративної відповідальності юридичних осіб, в наукових колах досі не вироблено єдиного уявлення про фактичні підстави такої відповідальності. У цьому контексті відповідні положення та висновки дисертації виглядають дуже своєчасними.

Значний інтерес становить розкриття особливостей кваліфікації адміністративних правопорушень з формальними складами, до яких належать правопорушення у сфері містобудівної діяльності. Вже багато років поспіль проблемні аспекти кваліфікації таких правопорушень є предметом широкого наукового обговорення. На мій погляд, ідеї, викладені на сторінках дисертації М.Р.Гарата, на просто поглиблюють триваючу наукову дискусію, але й суттєво наближають вирішення охоплених нею питань.

Сформульовані в роботі положення мають авторський характер та репрезентують індивідуальне бачення проблематики адміністративно-правової охорони, адміністративної відповідальності, кваліфікації адміністративних правопорушень та адміністративно-деліктного провадження. На мій погляд, вони можуть слугувати плідним підґрунтям для подальших досліджень, присвячених правовим засадам протидії адміністративній деліктності в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані та викладені в дисертації висновки і пропозиції можуть бути основою:

- для вдосконалення правової регламентації адміністративно-деліктних відносин у цілому та в сфері містобудування зокрема;

- для вдосконалення законодавчого визначення поняття вини, а також її окремих форм при вчиненні адміністративних правопорушень з формальними складами:

- для оптимізації структури Кодексу України про адміністративні правопорушення;

- для вдосконалення законодавчого опису складів адміністративних правопорушень у сфері містобудування;

- для гармонізації системи адміністративних стягнень, які накладаються на фізичних і юридичних осіб за правопорушення в сфері містобудівної діяльності;

- для розробки інструкцій і методичних рекомендацій щодо належного

оформлення матеріалів адміністративних справ.

Основні положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження викладені на сторінках 10 наукових публікацій у вітчизняних та зарубіжних фахових виданнях з юридичних наук, що свідчить про **повноту викладу матеріалу дослідження в друкованих працях.**

Висновки і рекомендації дисертації мають **високий рівень достовірності.** Про це свідчать позитивні відгуки авторитетних вчених-правників; успішна апробація на кафедральних заходах, міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Справляє приємне враження й обсяг використаного емпіричного матеріалу.

Загалом, викладене свідчить про такі позитивні риси дисертації Михайла Романовича Гарата, як актуальність, наукова новизна, практична значущість, методологічна обґрунтованість, доступність для сприйняття.

Структура дисертації відповідає меті та завданням дослідження, сприяє послідовному розкриттю її змісту, підведенню до основних висновків, які й обумовлюють наукову новизну результатів роботи.

Зауваження й дискусійні положення. За результатами розгляду роботи потрібно також звернути увагу дисертанта на такі дискусійні положення:

1. У дисертації обґрунтовано підхід, згідно з яким структуризація КУпАП, як основного акту вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства, повинна здійснюватись за критерієм родового об'єкта адміністративних правопорушень. Поділяючи цю точку зору, маю зауважити, що із вказаним підходом недостатньо добре корелюються окремі законодавчі пропозиції автора. Зокрема, М.Р. Гарат пропонує викласти назву Глави 8 КУпАП у такій редакції: "Глава 8 Адміністративні правопорушення в промисловості, у сфері містобудування та у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів". Цілком очевидно, пропонована назва Глави 8 КУпАП передбачає включення до неї адміністративних правопорушень, які

посягають на різні родові об'єкти, а саме на: суспільні відносини у сфері промисловості, суспільні відносини у сфері містобудування та суспільні відносини у сфері використання паливно-енергетичних ресурсів.

2. Вельми дискусійним бачиться твердження автора про виключно умисний характер адміністративних правопорушень у сфері містобудівної діяльності. Фактично, при визначенні форми вини, з якою можуть бути вчинені такі правопорушення, М.Р. Гарат бере до уваги тільки вольовий аспект винності, тобто бажання порушника вчинити протиправні дії (бездіяльність). Водночас, інтелектуальний аспект вини, який оцінюється з точки зору усвідомлення чи не усвідомлення порушником протиправності вчинюваних дій (бездіяльності), автором не врахований.

3. Чималу увагу в дисертації приділено проблематиці адміністративної відповідальності юридичних осіб за правопорушення в сфері містобудівної діяльності. Зокрема, М.Р. Гарат досить вдало розвинув ідею про доцільність закріплення нормативно-правових і процесуальних підстав адміністративної відповідальності юридичних осіб у чинному КУпАП. Разом з тим, сформульовані автором законодавчі пропозиції передбачають, що питання відповідальності юридичних осіб за адміністративні правопорушення в сфері містобудування повинні й надалі регулюватися спеціальним законом – Законом України від 14.10.1994 р. №208/94-ВР “Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності”. На мій погляд, у даному питанні дисертантові дещо бракує послідовності.

4. У своїй дисертації М.Р.Гарат критично оцінює систему стягнень, передбачених за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, та констатує відсутність системного підходу до визначення їх розміру в КУпАП та Законі України від 14.10.1994 р. №208/94-ВР “Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності”. Зі свого боку, мушу зазначити, що в дисертації відсутні конкретні пропозиції, спрямовані на приведення розмірів штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності у відповідність до існуючих соціально-економічних реалій.

В цілому ж, наведені зауваження жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від опонованої роботи. Вони мають на меті лише акцентувати увагу автора на окремих її дискусійних моментах.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Зокрема, у рецензованій праці не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

Тема дисертації є актуальною. Висновки та рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, характеризуються науковою новизною і практичною значущістю. Вони мають важливе значення для розвитку інституту адміністративної відповідальності та підвищення його ефективності в сфері містобудування.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені автором у наукових статтях, підготовлених та опублікованих автором дисертації, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Таким чином, дисертація, представлена Гаратом Михайлом Романовичем, є самостійним завершеним науковим дослідженням, в якому отримані нові науково обґрунтовані результати, спрямовані на вирішення наукового завдання, що має істотне значення для розвитку української науки адміністративного права та правозастосування.

У підсумку слід зазначити, що дисертаційне дослідження за темою «Відповідальність за адміністративні правопорушення у сфері містобудівної діяльності» відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора

наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затв. постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року №261, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, Порядку присудження ступеня доктора філософії, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, Вимогам до оформлення дисертації, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2017 № 40, що висуваються до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративного
та господарського права
Одеського національного університету
імені І.І.Мечникова
Міністерства освіти і науки України

О.В. Гаран

Підпис засвідчую:

Вчений секретар ОНУ
імені І. І. Мечникова
к.х.н., доцент

Курандо С. В.